

ти трансдукцію сигналу у пошкоджених клітинах рослин, що проявились у збільшенні енергії проростання насіння. Встановлено відмінність у дії екстрактів на хронічно та гостро опромінене насіння гороху. Комплекс біологічно активних сполук *E. purpurea* позитивно впливав на рослини після хронічного опромінення і був неефективним, і навіть гальмував ріст рослин, після гострого опромінення насіння [3]. Так, були виявлені радіопротекторні властивості ехінацеї пурпурової.

Нашими дослідженнями встановлено, що екстракти з різних органів ехінацеї пурпурової здатні підвищувати мітотичну активність клітин [2], що дає підстави для спроби їхнього використання у дослідженнях процесів антимуутагенезу у якості протекторів чи модифікаторів.

Література

1. Агабейли Р.А., Касимова Т.Э. Антимутагенная активность растительных экстрактов из *Armoracia rusticana*, *Zea mays*, *Ficus carica* и их смеси // Цитология и генетика. – 2005. - № 3. – С. 75 – 79.
2. Буйдін В.В., Нор В.Ю., Поспелов С.В., Самородов В.М. Особливості дії екстрактів різних органів ехінацеї пурпурової на ріст коренів ячменю // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2006. - №2. – С. 53 - 57.
3. Вишневецька І.Г., Хомляк М.М., Гродзінський А.М. Дослідження впливу екстрактів *Echinacea purpurea* (L.) Moench. на опромінене насіння гороху // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. – 1999. - №5. – С. 14 – 16.
4. Міхеев О.М., Гуца М.І., Шиліна Ю.В. Клітинні механізми радіозахисної дії іонів кадмію на проростки гороху // Цитология и генетика. – 2003. - № 4. – С. 26 – 31.

ОРТОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ *SOLANUM TUBEROSUM* L. ПРИСАДИБНОЇ ДІЛЯНКИ С. ПІСКИ (ЛОХВИЦЬКИЙ Р-Н)

Безпалько О.О.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У 1536-1537 рр. на території Перу було вперше знайдено бульби картоплі, які за подібністю з грибами називали трюфелями. Пізніше, такі ж бульби знайдено на території сучасного Еквадора, які були головним продуктом харчування для місцевих жителів. У сусідніх країнах – Чилі і Болівії картоплю із продукту харчування перетворено в об'єкт релігійного поклоніння.

В Європу картоплю було завезено в 1565 році. Це була чилійська картопля – прародич всіх європейських сортів. Через деякий час бульби картоплі поширювалися по території інших європейських країн. Зокрема, в Італії культуру картоплі плідно досліджували протягом 15 років. В Бельгії картопля здобула статус рідкісної рослини ботанічних садів. Певний час до культури відносилися із застереженням, оскільки її вважали отруйною і шкідливою для здоров'я рослиною. В Україні картопля з'явилася в 1765-1766 роках. Вона була настільки відомою, що отримала регіональні назви: бульба, бараболя, мандибурка [1].

На сьогодні картоплю вирощують на всіх континентах і в усіх країнах світу. Загальна площа її насаджень становить близько 18 млн. га. В Україні картоплю вирощують в основному в Лісостепу та на Поліссі на площі 6,8 млн. га. Урожайність культури в Україні становить 117-120 ц/га бульб [2].

Картопля – продовольча, кормова та технічна культура. Бульби її містять близько 25% сухих речовин, зокрема крохмалю – 14-22%, білків – 1,4-3%, клітковини – 0,2-0,4%, жиру – 0,8%, зольних елементів – 0.3%, а також

вітаміни (С, В1 В2, В6, РР, К), каротиноїди [2].

Відомо понад 2,5 тис. видів картоплі, які різняться за морфологією вегетативних органів, анатомічною будовою, біохімічним складом, зокрема вмістом крохмалю тощо. Найбільш поширеним у сільськогосподарському виробництві є *Solanum tuberosum* L. Значного поширення картопля набула у селекційній роботі. На даний час створено значну кількість нових високопродуктивних сортів, стійких проти хвороб, шкідників, несприятливих кліматичних умов тощо [1].

Протягом 2006–2008 рр. нами було проведено дослідження окремих сортів *Solanum tuberosum* L., які вирощувалися на території присадибної ділянки с. Піски Лохвицького району. На сьогодні зібрано 15 сортів *Solanum tuberosum* L., кожен із яких вирізняється індивідуальними морфолого-анатомічними особливостями. Наводимо коротку характеристику деяких сортів.

Конкорд (Нідерланди) належить до ранньостиглої групи, універсального використання. Рослина напівпрямостояча, має біле забарвлення квіток. Бульби довгоовальної форми, епідерміс жовтий, м'якоть яскраво-жовта, вічка поверхневі. Врожайність становить 180–290 ц/га, термін зберігання – 88–92%, вміст крохмалю 10–16%, смак задовільний. Відмічено, що даний сорт є стійким до раку, картопляної нематоди, відносно стійким до вірусів, парші звичайної, сприйнятливим до фітофторозу. Цінність сорту: ранньостиглість, придатність для виробництва чіпсів і картоплі-фрі, нематодостійкість [2].

Беллароза – ранньостиглий, столового призначення. Рослина висока, прямостояча. Віночок середнього розміру, червоно-фіолетовий. Максимальна врожайність – 385 ц/га. Бульба овально-округла, вічка дрібні. Епідерміс злегка шорсткуватий, червоний. М'якоть яскраво-жовтого кольору. Вміст крохмалю 12,6–15,7%. Має добрий смак. Товарність 82–99%. Термін зберігання становить 93%. Даний сорт характеризується стійкістю до збудника раку картоплі й золотавої картопляної нематоди [1].

Розара (Німеччина) відноситься до ранньостиглого сорту, універсального використання. Надземна маса рослин напіврозлога, квітки мають червоно-фіолетове забарвлення. Бульби довгасто-овальної форми, епідерміс червоний, м'якоть жовта, вічка дрібні, маса товарної бульби 80–115г. Урожайність – 202–310 ц/га, товарність 91–99%, вміст крохмалю 12–16%, смак відмінний. Характеризується стійкістю до раку, картопляної нематоди, відносно стійкий до фітофторозу. Цінність сорту: одержання ранньої продукції, відмінні смакові якості, висока товарність.

Адретта (Німеччина) – середньоранній, столовий сорт. Рослина прямостояча, висока, квітки білого кольору. Бульби опукло-овальної форми, шкірка жовта, м'якоть яскраво-жовта, вічка дрібні. Маса товарної бульби 100–150 г. Урожайність висока, термін зберігання – задовільний, вміст крохмалю 13–18%, смак дуже добрий. Стійкий до раку, відносно стійкий до вірусів, сприйнятливий до фітофторозу, парші звичайної. Відносно стійкий до вірусів. Цінність сорту: швидкий розвиток бадилля, відмінний смак, відносна стійкість до вірусів [1].

Альвара (Німеччина) – середньоранній, універсального використання. Рослина висока, квітки червоно-фіолетового кольору. Бульби овальної форми, епідерміс червоний, м'якоть яскраво-жовта. Вічка дрібні. Маса товарної бульби 90–100 г. Урожайність на рівні 300 ц/га, товарність – 81–90%, вміст крохмалю 12–14%, смак гарний. Стійкий до раку, картопляної нематоди.

Фреско (Нідерланди) належить до ранньостиглих сортів, універсального використання. Рослина середньої висоти, квітки білі. Бульби опукло-овальної форми, шкірка жовта, м'якоть яскраво-жовта, вічка дрібні. Урожайність 200–390 ц/га, товарність 88–99%, термін зберігання становить 78–93%, вміст крохмалю 12–17%, смак гарний. Стійкий до раку, картопляної нематоди. Цінність сорту: одержання ранньої продукції, нематодостійкий, придатний для переробки на картоплепродукти.

Санте (Нідерланди) є середньораннім сортом, універсального використання. Рослина висока, квітки білого кольору. Бульби овальної форми, великі, шкірка жовта, м'якоть яскраво-жовта, вічка дрібні. Урожайність висока, товарність гарна, вміст сухої речовини високий, смакові якості хороші. Стійкий до раку, картопляної нематоди, фітофторозу, вірусів. Цінність сорту: висока врожайність, нематодостійкий, стійкий до фітофторозу й вірусів, придатний до переробки на картоплю-фрі [1].

Космос (Нідерланди) – сорт столового призначення, високоврожайний засухоустійкий. Характеризується середньораннім дозріванням (95 днів). Урожайність висока. Бульба овальної форми. Колір шкірки жовтий, колір м'якоті яскраво-жовтий. Придатна для вирощування при високих температурах. Забарвлення квіток – біле. Бульби овальної форми, жовтого кольору з яскраво-жовтою м'якоттю. Вічка дрібні. Максимальна врожайність 395 ц/га. Вміст крохмалю 10-15,3%. Смак гарний. Стійкий до раку, сприйнятливий до фітофторозу листків, стійкий до вірусу «В». Цінність сорту: висока товарність і лежкість бульб, гарні смакові якості [1].

Дезіре (Нідерланди) – середньоранній, універсального використання. Квітки червоно-фіолетового кольору. Бульби овальної форми, шкірка червона, м'якоть яскраво-жовта, вічка поверхневі, маса товарної бульби 60-100 г. Урожайність 110-140 ц/га, товарність 80-94%, вміст крохмалю 13-21%. Стійкий до раку, до фітофторозу.

Агрія належить до пізньостиглих, універсального призначення. Вічка поверхневі. Квітки білі. Бульби овальної форми, жовтого кольору, з жовтою м'якоттю. Максимальна врожайність бульб 333-95 ц/га. Вміст крохмалю 8,1-16,4%. Смак гарний. Термін зберігання – 76-85%. Стійкий до раку й картопляної нематоди, сприйнятливий до фітофторозу й парші звичайної. Цінність сорту: стабільна врожайність, гарний смак, придатний для промислової переробки [1].

Таким чином, усі досліджені 15 сортів картоплі є цілком перспективними для широкого впровадження та використання в сільському господарстві, оскільки вони характеризуються рядом переваг.

Література

1. Галивець Г.И. Картофель. Вчера, сегодня, завтра // Дача, сад, город. – ООО «Издательский дом «Керамист»». – № 8 (17). – август, 2008. – 31с.
2. Польшкий Б.М., Стебляно М.И., Чмир Р.Д., Яворський В.С. Основи сільського господарства: Навч. посібник. – 2-ге вид. – К.: Вища школа., 1991. – 296 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРИБІВ - МАКРОМІЦЕТІВ ЛИСТЯНОГО ЛІСУ РОЗСОШАНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА (ПОЛТАВСЬКИЙ РАЙОН)

*Беседіна І.С., Гудзенко Ю.Ю., Журба Н.М.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка*

Матеріалом для даної статті послужили результати досліджень видового складу грибів - макроміцетів листяного лісу Розсошанського лісництва проведених нами в період 2006 - 2008 років.

Наші дослідження проводилися на двох відокремлених ділянках у північно-східній частині лісу, причому одна з них знаходиться на території ботанічного заказника. Розсошанський ліс є типовою ділянкою широколистяного кленово-липово-дубового лісу, що знаходиться на правому березі р. Ворскли.

Особливістю обстежених територій є те, що серед деревної рослинності дуби тут складають 50%. Їх вік 50-60 років, а на заповіданій ділянці зростають